

## РОЛЬ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

На сьогодні в поняття неформальної освіти вкладається вагомий внесок щодо формування особистості дітей. Цей вплив розповсюджується не тільки на формування навичок, що пов'язані з успішним навчанням, а і впливає дещо глибше. Неформальна освіта – це освіта, що дозволяє навчати і готувати дітей до життя в контексті того чи іншого предмета.

Поняття неформальної освіти вивчають досить багато науковців, таких як Е. Гусейнова, Ю. Лук'янова, Н. Павлик, Л. Сігасва та ін.

У роботах науковців зазначено, що неформальна освіта – це освіта, що сприймається в контексті неперервної освіти протягом життя. Для поділу на формальну та неформальну освіту різні вчені використовують різні терміни та поняття. Так, Н. Павлик спирається на поняття результатів освіти, які в свою чергу ранговані на формальні (атестат, диплом тощо) та реальні (рівень знань і вмінь, фактичний рівень тощо). Також зазначає, що реальні результати можна отримати у формальній освіті, однак всі результати корелюються з особистісними якостями учня, які є незалежними від формальної освіти [3].

Перевагами неформальної освіти є досить великий спектр факторів впливу на отримання практичних знань, які можна використати не тільки в певному предметі, але й у повсякденному житті. Для формування тих чи інших компетентностей необхідно мати весь матеріал у структурованому вигляді та мати декілька варіантів подачі його для індивідуалізації навчального процесу.

Поставивши мету, необхідно сформувати структуровану модель залежностей, у результаті яких учні змогли б набути компетентності. Кожна структурна модель має свої принципи, структурні компоненти, дидактичні умови та функції росту. На нашу думку, саме від цих чинників у нас будуть змінюватися результати навчання. Дидактичні умови є основними рушійними силами для успішного навчання учнів. Саме від правильного поєднання форм, методів та засобів навчання можна досягнути неосяжних результатів навчання [1; 2].

Припустимо, що є певна закономірність у поєднанні кожного з елементів у певній пропорції один до одного, чи можна рахувати, що це буде підходити для кожного учня? На нашу думку, ні. Кожна людина – це унікальна особистість з певними вміннями та навичками. Є багато чинників, що можуть спричиняти супротив у навчанні. Навички учнів можуть бути компонентом різних компетентностей. Так, ЮНІСЕФ визначає, що психосоціальні компетентності можуть впливати на виміри навчання, а саме:

- когнітивний вимір. Навички для навчання: творчість, критичне мислення, вирішення проблем;
- інструментальний вимір. Навички для працевлаштування: співпраця, переговори, прийняття рішення;
- індивідуальний вимір. Навички для підвищення особистого потенціалу: саморегуляція, стійкість, комунікація;
- соціальний вимір. Навички для активного громадянства: повага до різноманітності, емпатія, участь [4].

Таким чином, спираючись на інформацію, що була подана вище, формальна освіта фактично може по впливати та підготувати учня до когнітивного та інструментального виміру, оскільки результатами навчання формальної освіти є атестат, дипломи. Неформальна ж освіта має свободу у постановці мети та принципів навчання. Неформальна освіта може бути спрямована на всі виміри, що представлені вище.

Мета та структурні елементи повинні повністю покривати індивідуальні запити учнів для набуття нових компетентностей. Завдяки гнучкій системі навчання, запити можуть змінюватись, а в структурну схему додаватися нові залежні елементи, які допоможуть учню отримати омріяний результат.

Майстерність поєднання методів, засобів та підходів, а також розуміння вже набутого досвіду учня у вивченні того чи іншого предмета може допомогти отримати позитивні результати.

Також слід зазначити, що методи та підходи не можуть впливати на формування компетентностей кожної людини однаково, тому слід використовувати різні, у різному поєднанні для отримання фактичних результатів навчання.

Отже, неформальна освіта в Україні зазнає широкого розповсюдження та охоплює сфери, а часто навіть поєднує їх. Тому ми часто можемо побачити курси з поєднання технічних професій та вивчення мов, мистецтва та вивчення мов, психологічні сесії у поєднанні з мистецтвом. Поєднуючи різні сфери, діти можуть набути не тільки компетентності з певного предмета, а й закрити потреби, що не були виявлені на початку навчання; освоїти навички в суміжних професіях, набути певні навички того чи іншого виміру психосоціальної компетентності.

### Список використаних джерел

1. Павленко О. Формування мовленнєвої компетентності старшокласників в умовах неформальної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава, 2022. Вип. 29. С. 180–185.
2. Павленко О., Мокляк В. Специфіка особистісно орієнтованого навчання іноземним мовам. *Педагогічні науки*. Полтава, 2022. Вип. 80. С. 94–100.

3. Павлик Н. П. Неформальна освіта у системі освіти України. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 2. С. 27–37.

4. Reimagining Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa. Conceptual and Programmatic Framework: A Four-Dimensional and Systems Approach to 21st Century Skills. URL: <https://www.unicef.org/mena/reports/reimagining-life-skills-and-citizenship-education-middle-east-and-north-africa> (дата звернення: 03.09.2024).

**Вікторія РОКОТЯНСЬКА,  
Дарія МАСОВЕЦЬ**

## **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА У ВИКЛАДАННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН**

Актуальними завданнями сучасної школи є пошук оптимальних шляхів зацікавлення учнів навчанням, підвищення їх розумової активності, спонукання до творчості, виховання школяра як життєво й соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, вироблення вмінь практичного і творчого застосування здобутих знань.

Це означає, що вчитель має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій з допомогою яких не просто поповнювалися б знання й уміння з навчального предмета, а й розвивалися такі якості учня, як пізнавальна активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання.

Експериментальна та науково-дослідницька діяльність відіграють ключову роль у викладанні природничих дисциплін, таких як біологія, хімія, фізика, географія та астрономія [1]. Ці підходи дозволяють розвивати критичне мислення, формувати дослідницькі навички учнів і студентів, а також сприяють глибшому розумінню природних процесів і явищ. У сучасному світі, де наука і технології швидко розвиваються, важливість експериментального та дослідницького підходу стає дедалі актуальнішою.

Експеримент є одним із основних методів пізнання у природничих науках. У контексті освіти це практичний спосіб навчання, який дає змогу учням безпосередньо спостерігати й аналізувати явища, перевіряти наукові теорії та робити висновки на основі власних досліджень.

Під час експериментальної роботи учні можуть:

- застосовувати теоретичні знання на практиці;
- розвивати навички роботи з лабораторним обладнанням;
- вчитися планувати, проводити досліди та аналізувати отримані результати;
- оцінювати точність і достовірність власних висновків.